

В І Д Г У К

офіційного опонента

к.т.н., доцента *Войналовича Олександра Володимировича*

на дисертаційну роботу

Радіонова Миколи Олександровича

на тему *«Підвищення ефективності наглядової діяльності з охорони праці в агропромисловому комплексі України»,*

поданої на здобуття наукового ступеня кандидата технічних наук за спеціальністю 05.26.01 - охорона праці (галузь знань 26 - цивільна безпека)

Актуальність обраної теми та її зв'язок з науковими програмами

Дисертаційну роботу Радіонова М.О. присвячено дослідженню питань щодо підвищення ефективності наглядової діяльності з охорони праці в агропромисловому виробництві України на основі удосконалення методів моделювання та прогнозування наглядової діяльності з урахуванням виробничих ризиків. Актуальність цих досліджень зумовлено тим, що в агропромисловому виробництві України рівень травматизму залишається надто високим, що призводить до великих витрат на страхові виплати і відшкодування потерпілим. В агропромисловому виробництві протягом останніх років зареєстровано найбільший коефіцієнт частоти смертельного травматизму серед галузей економіки України. Причиною такого негативного стану в агропромисловому комплексі (АПК) є і відсутність дієвості у роботі системи державного нагляду за охороною праці.

Тому дисертаційна робота, метою якої є розроблення та реалізація методів підвищення ефективності наглядової діяльності у сфері охорони праці АПК через впровадження механізмів запобігання виробничим ризикам, є достатньо актуальною.

Актуальність роботи підтверджується також тим, що її зміст відповідає положенням Загальнодержавної соціальної програми поліпшення стану

безпеки, гігієни праці та виробничого середовища на 2014-2018 рр., затвердженої Законом України від 4 квітня 2013 року № 178-УІІ.

Ступінь обґрунтованості наукових висновків і рекомендацій, їх достовірність

Зміст дисертації, автореферату та наукових праць здобувана, опублікованих за темою дисертації, підтверджують обґрунтованість виконаних досліджень, висновків і рекомендацій.

Достовірність отриманих наукових результатів, висновків та практичних рекомендацій забезпечується обґрунтованістю використаних теоретичних положень, допущень та обмежень, коректністю поставлення науково-прикладного завдання, застосуванням відповідних математичних методів, підтверджується збіжністю аналітичних і експериментальних результатів і позитивними результатами впровадження результатів роботи.

Новизна отриманих результатів полягає у тому, що вперше визначено функціональну залежність впливу контрольно-наглядової діяльності Держпраці України на рівень виробничого травматизму на піднаглядних суб'єктах господарювання АПК, з використанням економетричного аналізу лінійних часових трендів виробничого травматизму в Україні за статистичними даними. Це дозволило вирішити питання розроблення методології планування заходів державного нагляду на основі оцінення виробничих ризиків з урахуванням ймовірності виникнення непередбачуваних подій і очікуваної тяжкості від їх шкоди.

У дисертаційній роботі набули подальшого розвитку математичні моделі планування заходів державного нагляду в АПК, що відрізняються від наявних застосуванням системи управління охороною праці (СУОП) на основі оцінення виробничих ризиків і ймовірності виникнення непередбачуваної події і очікуваної тяжкості від їх шкоди, що дозволило підвищити ефективність наглядової діяльності у сфері охорони праці.

У дисертаційній роботі удосконалено методи оцінювання результатів державного нагляду і превентивної діяльності у АПК з використанням прогнозних оцінок рівня виробничого травматизму з метою оптимізації діяльності інспекційного складу територіальних органів Держпраці. Запропоновано використовувати науково-методичні підходи до організації превентивної та контрольної-наглядової діяльності у сфері охорони праці з урахуванням управління та оцінення ризиків виникнення нещасних випадків, що дозволяє заохотити роботодавців до створення безпечних і здорових умов праці

Практичне значення роботи полягає у тому, що визначено взаємний вплив змін відносних показників наглядової діяльності на одного фактичного державного інспектора і кількості виявлених порушень з питань охорони праці на один перевірений виробничий об'єкт щодо рівня виробничого травматизму у піднаглядних суб'єктах господарювання АПК.

Також розроблено методологію планування наглядової діяльності на основі оцінення виробничих ризиків з урахуванням ймовірності виникнення непередбачуваних подій (аварій, нещасних випадків, інцидентів та ін.) і очікуваної тяжкості від їх шкоди

Отримані у дисертаційній роботі результати досліджень перевірено під час експериментального дослідження показників наглядової діяльності у відділі нагляду в АПК та СКС Головного управління Держпраці (ГУД) у Харківській області, а також впроваджено у ТОВ «Глобинський переробний завод» Полтавської області, ПрАТ «Коростенський завод МДФ» Житомирської області, ДП «Вигодське лісове господарство» Івано-Франківської області» для покращення ефективності діяльності служб охорони праці цих підприємств.

Оцінення дисертаційної роботи загалом

Робота складається з чотирьох розділів основного тексту, висновків, переліку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи становить

211 сторінок, у тому числі 33 таблиці, 14 рисунків (з них тих, що займають повну сторінку - 1), 155 найменування використаних джерел на 18 сторінках і 5 додатків на 35 сторінках.

Матеріал, викладений у дисертаційній роботі Радіонова М.О., одержані результати та висновки відповідають поставленому науково-прикладному завданню та меті роботи. За результатами виконаних досліджень опубліковано 21 наукова праця, з них - 7 статей у фахових наукових виданнях України (2 включено до міжнародних наукометричних баз), 8 в інших науково-технічних виданнях, 6 тез доповідей на науково-практичних конференціях. Наведені публікації повністю охоплюють діапазон досліджень та висвітлюють сутність дисертаційної роботи.

1. Дисертаційна робота Радіонова М.О. є завершеною науково-дослідною роботою, має внутрішню єдність і свідчить про особистий внесок у науку, дослідження виконано на високому науковому рівні та доведено до логічного завершення - впровадження. Структура дисертації, її зміст повністю відповідають встановленим вимогам щодо обсягу та оформлення дисертаційних робіт.

2. Зміст автореферату і основні положення дисертації повністю ідентичні. Зміст дисертації відповідає назві, посилання на матеріали попередніх досліджень вірні.

3. Використані літературні джерела та посилання на них відображають сучасний стан дослідження. Список використаних джерел оформлено згідно з нормативними вимогами.

4. Запропонована у дисертаційній роботі методика визначення періодичності планових перевірок на основі ймовірності виникнення непередбачуваних подій і очікуваної тяжкості від їх шкоди дозволяє запропонувати її для використання у суб'єктів господарювання АПК. Встановлені основні критерії небезпеки виробництв та методи управління професійними ризиками на виробництві дали змогу дисертанту розробити математичні моделі, що визначають залежність взаємного впливу показників наглядової діяльності та показників виробничого травматизму.

5. Для практичної реалізації рекомендацій щодо реформування наглядової діяльності у сфері охорони праці запропоновано використовувати критерії та методики збирання, класифікації та реєстрації даних про нещасні випадки на виробництві, адаптовані до методики Європейської статистики нещасних випадків на виробництві..

6. Впровадження розроблених у дисертаційній роботі науково-практичних рекомендацій щодо здійснення заходів державного нагляду в сфері охорони праці дозволило підвищити ефективність наглядової діяльності державних інспекторів внаслідок скорочення їх робочого часу на планування, підготовку, організацію та проведення перевірок та формування звітних матеріалів (остаточний економічний ефект становив майже 400 тис. грн.).

Зауваження до дисертації

1. Не можна повністю погодитися із твердженням дисертанта, наведеним на с. 28 у першому розділі, що агропромисловий комплекс (АГЖ) України нині є однією з найбільш ризиконебезпечних галузей України, адже коефіцієнт частоти травматизму, який корелює з ризиком виробництва, для сільського господарства, як найбільшої підгалузі АПК, менший у 5 разів, ніж у вугільній промисловості, та майже у 3 рази, ніж на у галузях будівництво та гірничодобувній промисловості (табл. 1.3 на с. 26).

2. Неправомірним є одночасне представлення на діаграмі рис. 1.1, де вказано співвідношення кількості загиблих працівників до кількості травмованих в окремих галузях України у 2018 році, даних щодо АПК і лісового господарства, адже, як зазначено на с. 26, лісове господарства є складовою частиною АПК.

3. Аналізуючи часові тренди абсолютних показників виробничого травматизму, побудованих за статистичними даними 2008-2018 рр., необхідно враховувати суттєве зниження кількості працівників та відповідно травмованих осіб у статистиці травматизму, починаючи з 2014 р., що мало

вплинути на ступінь достовірності рівнянь, які описують зазначені тренди, та їх застосування для наступного факторного кореляційно-регресійного аналізу. Більш показовим мав стати аналіз часових трендів відносних показників виробничого травматизму, наприклад коефіцієнтів частоти і важкості травматизму.

4. Оцінюючи ефективність наглядової діяльності інспекторів відділу нагляду в АПК та СКС Головного управління Держпраці у Харківській області, варто до серед показників, запропонованих для встановлення інтегральної оцінки ефективності показників наглядової діяльності, залучити кількість підприємств на території Харківської області, які перебувають у сфері наглядової діяльності відділу. Адже нещасні випадки трапляються як на підприємствах, стан охорони праці у яких інспектори перевірили, так і там, де перевірок ще не було.

5. Розглядаючи напрями розвитку науково-технічного забезпечення державного нагляду за охороною праці у параграфі 4.3, дисертант не розкрив, у чому необхідно змінити підходи саме до «технічного» забезпечення державного нагляду за охороною праці.

6. У табл. 3.10 параграфу 3.4 не вказано із застосуванням якого математичного апаратуру розраховано кількісні, якісні та інтегральні показники наглядової діяльності інспекторів, що не дозволяє достовірність розрахунку.

7. Мають місце у тексті певні орфографічні неточності, як от, наприклад, вживання на с. 90 терміну «тяжкість шкоди» замість «тяжкість ушкодження», що зумовило невдале використання для характеристики ступеню отримання травми працівником термінів «дещо шкідливий», «шкідливий» і «вкрай шкідливий». Трапляються русизми, наприклад, «і як слідство» (с. 49), неправильний переклад з російської мови, наприклад, щоб охарактеризувати тяжкість шкоди - застосовано терміни: «дрібна», «терпима», «нестерпна» (с. 94).

Вказані недоліки не знижують цінності та практичного значення одержаних в дисертаційній роботі наукових результатів і, внаслідок цього, її позитивну оцінку загалом.

Висновок.

Дисертаційна робота Радіонова М.О. на тему «Підвищення ефективності наглядової діяльності з охорони праці в агропромисловому комплексі України» є завершеною науково-дослідною роботою, в якій отримано нові наукові результати, що мають практичну цінність і вирішують актуальне наукове завдання за допомогою інтегральних показників контрольно-наглядової діяльності об'єктивно оцінити ефективність здійснення заходів державного нагляду в АПК, а також виявити недоліки у плануванні та здійсненні інспекційної діяльності. Стиль викладення та ступінь обґрунтованості положень і висновків свідчать про достатню наукову кваліфікацію здобувача.

Дисертація відповідає вимогам п.11 «Порядку присудження наукових ступенів та присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567, що пред'являються до кандидатських дисертацій.

Зміст дисертації та автореферату відповідає вимогам паспорта спеціальності 05.26.01 - охорона праці, а її автор, Радіонов Микола Олександрович, заслуговує присудження наукового ступеня кандидата технічних наук за спеціальністю 05.26.01 - охорона праці.

Офіційний опонент,
завідувач кафедри охорони праці та інженерії середовища
Національного університету біоресурсів
і природокористування України
к.т.н., доцент

О.В. Войналович

ПІДПИС ЗАСВІДЧУЮ

Начальник відділу кадрів

П/І: м.п. Михайліченко

2019